

Faludi Orsolya

Fegyelmi intézkedések az alsó-szászországi (Németország) közoktatási rendszerben

Németországban a közoktatás szövetségi felügyelet alatt áll, azonban ennek konkrét formája a tartományok hatáskörébe tartozik. Ennek következtében az oktatási rendszer tartományonként hangsúlyeltolódásokat mutat. A tankötelezettség 6–18 éves kor között előírt, ez tartománytól függően 10–12 évnyi kötelező oktatást jelent, minden Németországban élő gyerek – vagyis nemcsak német állampolgár – számára.

A kötelező oktatás – szövetségi szinten – 6 éves kortól kezdődik. 4 évet tart az első szint: az általános iskola (Grundschule).¹ Ezt követi, az alsó tagozatban – 10. osztályig – kötelező középiskola (Secunder I.). Ezek a Német Szövetségi Köztársaságban a következők lehetnek:

- Középiskola (Hauptschule), amely alapvető általános oktatást biztosít 9. osztályig. Ezt követően a tanulók a középiskola felső tagozataiban vagy szakiskolában folytathatják tanulmányaikat.
- Reáliskola (Realschule), ami a középiskola és a gimnázium között helyezkedik el. Szélesebb körű oktatást biztosít a tanulóknak, mint a középiskola, 10. osztályig tart, ezt elvégezve a diákok szakiskolában folytathatják tanulmányaikat.
- Gimnázium (Gymnasium), amely 5-től 13. osztályig tart, magasabb fokú középiskolai képzést biztosít, mely végén, az érettségi vizsga után a tanulók felsőoktatási intézményben folytathatják tanulmányaikat.
- Összesített iskola (Gesamtschule), ami integrálja az eddigi három pedagógiai és szervezeti tartalmat, azzal az eltéréssel, hogy 7. osztálytól alacsonyabb, illetve magasabb szinten tanulhatnak a tanulók bizonyos tárgyakat, későbbi orientáció szerint. Ebből átjárható az összes többi középiskolai forma.

¹ Kivéve Berlint és Brandenburgot, ahol 6. osztályig tart az alsó tagozat.

A középiskola felső tagozata nem kötelező. Az alsó tagozat elvégzése után a 16–19 éves diákok a következő oktatási formák közül választhatnak:

- a középiskola felső tagozata;
- gyakorlati szakmai képzést nyújtó képzések;
- szakmai képzés:
 - nappali tagozatos szakmunkásképző iskola
 - szakközépiskola
 - műszaki középiskola
 - a gimnáziumnál magasabb képzést biztosító, technikai képesítést nyújtó szakiskola²

Az olyan működési és szervezési szempontok, mint például a tanrend kialakítása, az iskolai év szerkezete, az értékelés és követelményrendszer kidolgozása tartományonként eltér. Jelen írás az alsó-szászországi közoktatási rendszert veszi szemügyre, ezen belül is a fegyelmi intézkedésekre vonatkozó szabályokat.

Az alsó-szászországi közoktatási szabályoknak³ megfelelően az iskolai fegyelmezés a pedagógiai nevelés egyik módszere. A fegyelmezés módszereit olyan esetekben lehet alkalmazni, amikor a tanulók zavarják a tanítást, vagy más formában, kötelességeiket szegik. A diákok fegyelmezése a pedagógusok vagy az Osztálybizottság hatáskörébe tartozik. (61.§, 1. cikk)

Az alábbi fegyelmi intézkedések akkor alkalmazhatóak, ha a tanuló súlyosan megsérti kötelességeit – különös tekintettel a törvényes kötelességekre –, amikor nem teljesít az elvárt módon, valamint a tanításról igazolatlanul marad távol:

1. egy párhuzamos osztályba való áthelyezés;⁴
2. egy hasonló típusú iskolába való áthelyezés;
3. figyelmeztetés a 3 hónapig terjedő tanóra látogatásától való eltiltás lehetőségéről;
4. 3 hónapig a tanóra látogatásról való eltiltás;

² A német közoktatási rendszerrel kapcsolatban L.

<http://www.euvonal.hu/index.php?op=mindennapok_tagallamok&id=1> (letöltve: 2009.09.29.)

³ Alsó-szászországi közoktatási törvény 137/1998.03.03.

⁴ A német nyelv az *utasítás* kifejezést használja, jelezve, hogy itt nincs szó a diák és a pedagógusok vagy Bizottság közös megegyezéséről.

5. figyelmeztetés az összes iskolából való kitiltás lehetőségéről;
6. az összes iskolából való kitiltás.⁵

Az 3.-6. pontban leírtak abban az esetben alkalmazandóak, ha a tanuló iskolalátogatása során komolyan kockáztatja más emberek biztonságát, illetve folyamatosan és súlyosan zavarja a tanítást. Az összes iskolából való kitiltás csak az alapképzés második fázisának II. osztályától lehetséges, de nem alkalmazható a szakiskolák tanköteles diákjaival szemben. A kitiltás ideje alatt a diák nem tartózkodhat az iskola területén, amíg ott tanítás, vagy egyéb iskolai rendezvény zajlik.

A párhuzamos osztályba való áthelyezéshez a fogadó iskola vezetőségének beleegyezése szükséges. A hasonló típusú iskolába való áthelyezéshez, vagy az összes iskolából való kitiltáshoz, annak az iskolai hatóságnak az engedélye szükséges, amelyikhez az addig látogatott iskola tartozik.

Az iskola megszüntetheti a nem tanköteles korú diák iskolalátogatási kötelességét, vagyis kizárhatja az oktatásból, ha az iskolai mulasztások alapján, nem várható, hogy a képzést sikeresen befejezze.

A pedagógus kötelessége, hogy a diákokat az iskolában, az iskola területén, az iskola területén lévő megállóknál és az iskolán kívül eső iskolai rendezvényeken felügyelje. A felügyelet arra is kiterjed, hogy az I.-IV. osztályos diákok és az ötödikesek az iskola területét jogosulatlanul el ne hagyják. Felügyeleti feladatokkal megbízhatók az iskolának erre megfelelő munkatársai, a gondozó személyzet, a nevelésre jogosult személyzet, valamint a megfelelő engedéllyel rendelkező, erre alkalmas diákok.

Az oktatási intézményekben bizottságok működnek, melyek különböző, rendeltetésüknek megfelelő feladatokat látnak el, biztosítva ezáltal az iskolák optimális működését, a tanrend alkalmasságát és a rend meg a fegyelem fenntartását. A bizottságok felelősek az iskolában történő döntéshozatalért valamint oktatási-nevelési folyamatokért. Vagyis a német oktatási rendszer egyik jellemvonása, hogy az oktatást érintő kérdésekben nem egyének, hanem bizottságok döntenek. Pontokba foglalva ezek a bizottságok a következőkről dönthetnek:

⁵ L. 61.§ 3. cikk.

- a teljesítményértékelés és magaviseleti megítélése;
- bizonyítványok, osztályok közötti áthelyezések, végzések, év végi osztályozások, osztályok és iskolák közötti átutasítások, bukások és összevont évek kérdésében;
- az iskolai viselkedés általános szabályozásáról (rendszerint szabályzat);
- fegyelmezési kérdésekben⁶

A fenti kérdésekben a nevelésre jogosultak, a tanulók képviselői tartózkodhatnak a szavazástól, vagyis nem kötelesek állást foglalni diáktársukkal kapcsolatban.

Ennek alapján az Iskolabizottság (Gesamtkonferenz) a legnagyobb bizottság, ez felelős a pedagógiai kérdésekben való közös nevezőre jutásért, dönt az órarendről, a Rendszabályzatról, további szükséges bizottságok létrehozásáról, valamint minden olyan kérdéstről, amelyek nem a Szakbizottság vagy az Osztálybizottság szűk hatáskörébe tartoznak. Az Iskolabizottság elnöke az igazgató, szavazóképes testületét az igazgató, a tanárok, a nem főállású tanárok, gyakornokok, más pedagógiai munkatársak, a tartománynak és az iskola fenntartójával közvetlen jogviszonyban álló oktatók egy képviselője alkotja. Tanácsadói szerepkörrel rendelkeznek azok a tanárok, akiknek nincs szavazati joguk, az iskolafenntartó egy képviselője, valamint szakiskolák esetében a munkaadónak és a munkavállalónak egy-két képviselője.

Az Iskolabizottságban a diákképviselők aránya a következőképpen oszlik meg: amennyiben az iskola igazgatója, valamint a pedagógusok (főállásban lévők, helyettesítők, illetve kirendelt tanárjelöltek, gyakornokok) képviselőinek száma meghaladja a 70 főt az Iskolabizottságban, akkor 18 képviselőt küldhetnek a diákok, 51-70 szavazásra jogosult tag esetén 14-et. Amennyiben a fent említett kategóriákban a szavazásra jogosultak száma az intézményben 31 és 50 közé tehető, akkor 10 diákképviselő delegálható, 11-30 között 6 diák, 10 vagy annál kevesebb szavazásra jogosult esetén 4 fő. A diákképviselők aránya az Iskolabizottságban 20-25% közé tehető.

Az intézmény szűk kérdéseiről az úgynevezett részbizottságok döntenek. Ezek lehetnek egy bizonyos szakterületre vonatkozó elvekért és döntésekért felelős bizottságok, mint a Szakbizottság, adminisztratív kérdésekért felelős bizottságok, vagy Osztálybizottság. A részbizottságok szavazóképes tagjai az adott területen tevékenykedő

⁶ Ezekben csak a nevelésre jogosultak, vagyis a tanulók képviselői tartózkodhatnak a szavazástól

tanerők és pedagógiai munkatársak, a gyakornokok (tanárjelöltek) és a nevelésre jogosultaknak, valamint a diákoknak egy képviselője.

Az Osztálybizottság egy adott osztályközösségre vonatkozó kérdésekben dönthet. Az Osztálybizottság hatáskörébe tartozik a katedrák osztályon belüli együttműködésének biztosítása, a házi feladatok összeegyeztetése, a diákok magaviseletének szabályozása, a fontos kérdések esetén a szülőkkel való együttműködés. Mindemellett az Osztálybizottság felel a bizonyítványokért, osztályok közötti áthelyezésért, év végi osztályozásokért, osztályok és iskolák között átutasításért, bukásokért és az összevont évekért.

A fegyelmi intézkedésekről az Osztálybizottság dönt az iskola vezetésének elnöklése alatt. Az Iskolabizottság vagy a részbizottság fenntarthatja a bizonyos intézkedések feletti döntési jogot, valamint a bizonyos intézkedések feletti döntésbe való beleegyezés jogát.

A diáknak, vagy törvényes gyámjának megadatik a lehetőség, hogy az intézkedést hozó bizottság ülése előtt véleményt nyilvánítson. A diáknak jogában áll egy másik diáktársa, vagy tanára által véleményét alátámasztani. Nagykorú diákoknak szintén jogukban áll szüleik, vagy más bizalmas nagykorú személy által megvédeni magukat.

A bizottságokban az „igen” vagy „nem” válaszok többségével döntenek, amennyiben jogi vagy közigazgatási rendelkezések mást nem írnak elő.